

AZERBAJCAN'DA NEVRUZ KUTLAMALARI*

Sedat ADIGÜZEL**

Özet: Türk milletine ait önemli bir kültürel değer olan Nevruz bayramı bütün Türk dünyasında olduğu gibi Azerbaycan Türkleri arasında da coşkuyla kutlanan bir bayram olmaya devam etmektedir. Sovyetler Birliği'nin kültürel ve milli değerleri yok etmeye yönelik baskılarına rağmen Azerbaycan Türkleri Nevruz bayramını bütün gelenekleri ile günümüze kadar taşımayı başaramışlardır. Geçmişleri çok eskilere dayanan geleneklerden ve kutlamalardan büyük bir kısmı günümüzde de yaşatılmaktadır. Danatma, Hodu-hodu ve Hahışta bu bayramda uygulanan geleneklerden bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: Nevruz, Danatma, Hodu-hodu, Hahışta

Milletleri millet yapan unsurların en önemlisi kültürel değerleridir. Türk milleti kültürel değerleri çok zengin olan bir ulustur. Maddi ve manevi değerlerin toplamı olan kültür, milletlerin yeryüzündeki varlıklarını sürdürebilmelerinin temel sebebidir.

Ortak paylaşımların millet yaşamındaki en büyük yansıması bayramlardır. Sevincin, mutluluğun ve güzelliklerin bir milleti oluşturan bütün fertler için ortak olduğu bu günler toplumsal birlikteliklerde büyük bir öneme sahiptir. *“Bayramlar her millette görülen ve toplumun bütün fertleri tarafından benimsenen ve gününde bütün imkânlarıyla halkın katıldığı ortak adetlerdendir.”* (Çay 1999: 25)

Türk milletinin kültürel zenginliklerinden biri, büyük bir coşkuyla bahar bayramıdır. Bütün Türkler baharın gelmesiyle birlikte tabiatın canlanmasını sevinçle karşılamış ve 21 Mart tarihini bahar bayramı olarak kabul etmişlerdir. Yeni-gün anlamına gelen Nevruz'un yanı sıra bu bayrama 'novruz', 'Sultan-ı Nevruz', 'Nevruz Sultanı' ve '9 Mart' gibi adlar da verilmektedir. "Ulusun ulu günü" olarak kabul edilen 21 Mart, yeni bir yılın başlangıcıdır yani Türklerin yılbaşı olarak kabul ettikleri tarihtir. *“Orta Asya halklarında Nevruz, eskiden beri yeni yıl bayramı adı altında, yeni gün, baba çiftçinin yeni gayreti, gücü, kudreti, iyi niyet ile kötülüklerden korunup, kardeşlik günü diye nitelendirilip kutlanmaktadır.”* (Abdiyeva 1996: 323)

21 Mart yeni bir yılın aynı zamanda bahar aylarının başlangıcıdır. Bu tarih yeniden canlanmanın, uzun kış günlerinden kurtulup bahara, sıcak ve

* Bu çalışma 21 Mart 2003 tarihinde Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi tarafından düzenlenen "Türk Dünyasında Nevruz Kutlamaları" konulu panelde sunulan bildiri metninin genişletilmiş şeklidir.

** Y.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları ABD.

güneşli günlere ulaşmanın başlangıcıdır. Bu nedenle mutluluğunun kaynağı olarak kabul edilen bu günler bütün Türk dünyasında heyecanla beklenir ve büyük bir coşkuyla kutlanır. “*Yaz bayramı gibi mevsimlik törenlerle ilgili olan olaylardan biri, tabiat ile iç içe yaşayan, ondaki her türlü değişikliğe dikkat eden ve ondan etkilenen insanın yılın bütün mevsimlerini değerlendirmesidir.*” (Halilov 1998: 38)

Nevruz Bayramı en eski Türk geleneklerini ve kutlamalarını içinde barındırmaktadır. İlkel dönemlere ait inanç unsurları, tabiat olaylarına yaklaşım ve insanların çevrelerinde cereyan eden olaylara getirdikleri yorumlar bu kutlamalarda ve merasimlerde açıkça hissedilmektedir. “*Modern insan tabiat olaylarının nedenini niçinini bilir. Bu olayların bilimsel açıklamalarını yapar fakat ilkel dönemlerde insanlar bu olayların esrarengiz güçlerin etkisiyle meydana geldiğine inanmışlar, bu olayların etrafında kutsal hikâyeler oluşturmuşlardır.*” (Seyidoğlu 1998a: 1) Nevruz Bayramı kutlamalarındaki canlanma ve yenilenme merasimleri dünyanın yaratılış dönemine ait en eski inanışların dönemine kadar götürülmektedir. İlkel insan için kutsal olan unsurların Nevruz bayramı kutlamalarında kutsal oldukları ve merasimlerin bu unsurlar çevresinde geliştiği görülmektedir.

Kaynağını ilkel dönemlere kadar indirebildiğimiz bu eski Türk geleneğini, bazı kişiler ve gruplar kasıtlı olarak din ve ideolojik kaynaklara dayandırmak isteseler de bu dayanaksız bir iddia olmaktan ileri gidemeyecektir. Çünkü yıllarca Rus sömürsü altında kalmış olan Orta Asya Türkleri her türlü baskı ve zorlamaya rağmen Nevruz geleneğini bugüne kadar bütün canlılığı ile yaşatmışlardır. “*Azerbaycan’da Sovyet rejimi yıllarında resmen yasaklanan Nevruz mankurtlaştırma siyasetinin tertip hissesi olmuştur. Yalnız milli şuurun inkişafı, milli azatlık, özgürlük ideyasının geniş vüsat alması Nevruz milletimize bir daha geri döndürmüştür.*” (Nerimanoğlu 1995: 125)

Türk dünyası zincirinin önemli halkalarından biri olan Azerbaycan Türkleri de bahar bayramının bütün gelenek ve törenlerini yaşatmayı başarmışlardır. A. V. Veliyev, Azerbaycan Folkloru isimli kitabında Azerbaycan’da Nevruzun halk tarafından büyük sevinçle karşılanmasının sebeplerini şöyle açıklar; “*Halk tabiatın uyanmasına saadet ve mutluluk işareti olarak bakar, onu hayrın şer üzerindeki galebesi olarak değerlendirir. Buna göre de insanlara mutluluk getiren atlas elbiseli bahar halk tarafından sevinçle karşılanır...*” (Veliyev 1985: 91)

Nevruz bayramı her yıl mart ayının yirmi birinde kutlanmaya başlar fakat Azerbaycan Türkleri bu bayrama bir ay öncesinden hazırlanırlar. Asıl bayram kutlamaları ise üç gün sürer. “*Asıl Ergenekon/ Noyruz bayramı Azerbaycan Türkleri arasında üç gün sürmektedir. Her yıl mart ayının 21–23 (eski Mart’ın 8-10) ncü günleri bayram büyük törenlerle kutlanır.*” (Çay 1999: 231)

Hazırlıkların ilki ev içerisindeki her şeyin yıkanmasıdır. Ev temizlendikten sonra bahçeler düzenlenir ve bayrama hazır hale getirilir. Her aile kendi imkânlarına uygun olarak öncelikle çocuklar olmak üzere bütün aile bireylerine yeni elbiseler alırlar. Bunun sebebi bayram sofrasına yenilenmiş ve temizlenmiş olarak oturmak içindir. Azerbaycan Türklerinin Bayramı karşılarken okudukları mani şudur;

*“Novruz novruz bahara,
Güller, güller nahara,
Bağçamızda gül olsun,
Gül olsun bülbül olsun”.* (Veliyev 1985: 98)

Bayram sofrası çeşit çeşit tatlılarla ve yemeklerle süslenir Nevruz sofrasının en büyük süsü ise semenidir. Semeni, özellikle Nevruz Bayramı için bir kap içerisinde yeşertilen buğday demektir. Her evde baharın işareti olan yeşilliği görmek için semeni mutlaka yeşillendirilir. Bayram günü ayrı ayrı kaplara, evlerin pencerelerine, masaların üzerine konulan semeni, bayramın farklı bir güzelliğidir. Prof Dr. Abdulhaluk Çay, semeniye ve semeni helvasını şöyle tanımlar; *“Semeni, kap içinde süs için yetiştirilen buğday anlamına gelmektedir. Yeşillik ve bereketi temsil etmektedir. Bu bakımdan aynı adı taşıyan helva bir nevi kutsi mahiyet taşır. Bu helva veya tatlının yapılışı oldukça kolaydır. Bayram için tepsilerde yeşertilen buğdayların dipleri ezilerek suyu çıkarılır. Bu su kaynatılmak suretiyle pekmez kıvamına getirilir. Oldukça nefis bir tatlıdır.”* (Çay 1993: 89) Nevruz sofrasına semeni konulunca şu mani okunur;

*“Semeni sa«la meni,
İlde göğerdem seni.
Semeniye saldım balam,
Goymurlar bir barmag dadam,
Semeni bezana gélmişem,
Uzana uzana gélmişem.”* (Veliyev 1985: 94)

Bayram günü akrabalar ve komşular birbirlerine bayram ziyaretine giderler. Nevruz sofrası için hazırladıkları yemeklerden, tatlılardan komşularına da mutlaka gönderirler. Çünkü bu bayramda herkesin sofrasının dolu olmasına özen gösterilir bu şekilde bir yardımlaşma ile fakir ailelerinde sofraları şenlendirilmiş olur. Yardımlaşma toplumsal yapının ne kadar kuvvetli olduğunu göstermektedir. Nevruz bayramı aracılığı ile bu yapı daha da sağlam hale getirilmektedir. Halkın ileri gelenleri bayram sabahı, evleri teker teker dolaşarak, yoksullar için bayram payı isterler. Topladıkları yiyecekleri bir yerde toplar daha sonra yoksul insanlara dağıtırlar. Bu

merasimlerde Nevruz Bayramı geleneğinin ne kadar eski olduğunun ve kökeninin insanlığın ilkel dönemlerine kadar götürülebileceğinin bir göstergesidir. “*O zaman her şey güzel ve mükemmeldi. İnsanlar sağlıklı, bitkiler ve hayvanlar bol ve bereketliydi. O dönemde hayvanlar nasıl beslendiyse, bitkiler nasıl yetiştiyse, mahsulün bol ve bereketli olması için neler yapıldıysa aynısını yapmakla yine bolluk ve bereket ve zenginliğe kavuşulacağına inanılmaktadır...*” (Seyidoğlu 1998b: 12)

Azerbaycan’ın ünlü halk bilimcilerinden olan Ehliman Ahundov, Azerbaycan Türklerinin, Nevruz Bayramının mutluluk bayramı olduğunu ve insanların bu bayramda birbirlerinin acılarını da paylaşarak onları yastan çıkardıklarını anlatır. “*Bayram günü çok erken vakitte erkekler, kadınlar toplanırlar. Önce onlar birbirleri ile tokalaşırlar ve bayramın mübarek olsun derler. Sonra önlerinde ihtiyarlar olduğu halde yıl içerisinde evlerinden birisi ölmüş olanların kapısına giderler, onlara baş sağlığı verirler. Yaşlı, yaralı insanlar, kapılarına gelenlerin bayramlarını tebrik edip onlarla birlikte giderler. Bu gün yas tutmak büyük günahdır.*” (Ahundov 1994: 436)

Merasimler toplumların geçmişlerinde yer alan önemli olayların yansımalarını içlerinde barındırırlar. Türk kültür ve inanç sisteminin en eski geleneklerinden biri olarak kabul edilen Nevruz Bayramı kutlamalarında da merasimler geniş şekilde yer alırlar. Türk kültürünün zenginlikleri ve eski Türk dinlerinin izleri bugünkü Nevruz kutlamalarında yer alan merasimlerde dikkat çekici unsurlardır. Özellikle Şamanizm ve Şamanizm’de kutsal kabul edilen değerler Nevruzla ilgili inanç ve geleneklerde görülmektedirler. Eski Türk inanç sisteminde kutsal olarak kabul edilen ateş, su, güneş, yer ve toprak gibi unsurlar kutlamaların ve merasimlerin temel unsurlarıdır. Nevruz kutlamalarında insanların ateşin ve suyun üzerinden atlamaları, Ahır Çarşambada güneşin doğuşunun beklenmesi gibi gelenekler bu kutsal unsurların merasimlerde yer alış şekillerinden bazılarıdır. “*Nevruz yani Yaz Bayramı öyle bir bayramdır ki mitik dönemlerden başlayarak günümüze gelinceye kadar getirilmiş bütün dini ve destanî hayatımızın çeşitli unsurlarını içine alarak beslenmiştir.*” (Seyidoğlu 1998b: 15)

Danatma Merasimi: Azerbaycan’da, Nevruz kutlamaları ve hazırlıkları bayram gününden önce başladığı gibi, hemen de bitirilmez. Bu kutlamalar yaklaşık üç gün sürer. Halk arasında Nevruz bayramının başlangıcı olarak kabul edilen *Ahir Çerşenbe*, yani Son Çarşamba gecesini, Nevruz Bayramı gelenekleri çok canlı olarak yaşatılır ve bu gün bayramın en güzel, en değerli zamanı olarak kabul edilir. “*Geleneğe göre bayram ayı içindeki Mart ayının ilk üç haftasının Çarşamba günleri de önemlidir. Her haftanın salıdan çarşambaya geçiş gecesini, bayram akşamı gibi kabul görmektedir ve bu akşamlara Çarşamba akşamı adı verilmektedir. Azerbaycan’da bu Çarşamba günlerine genelde ‘üskü’ denilmektedir.*” (Çay 1999: 232) bu çarşambalardan birincisine ‘*Yalancı Çarşamba*’ ikincisine ise ‘*Doğrucu Çarşamba*’ Mart’ın son çarşambasına ise ‘*Ahir Çarşamba*’ adı verilir. İnanışa

göre Ahir Çarşamba günü tabiattaki her şey temizlenmektedir. Bu gün Azerbaycan'da 'Tongal' adı verilen büyük ateşler yakılır. İnsanlar koca bir yılın sıkıntılarından ve hastalıklarından kurtulmak ve yeni yıla daha sağlıklı ulaşabilmek için "Ağrılığım, uğurluğum get, gada bala get" (Ahundov 1994: 434) diyerek bu ateşin üzerinden atlarlar. Bu gelenek eski Türk inanç sistemindeki ateşin kutsallığı ile ilgilidir. Ateş üzerinden atlanırken çeşitli maniler söylenir.

*"Ağrım, uğrum tökülsün,
Oda düşüp kül olsun,
Yansın alov saçılsın,
Menim bahtım açılsın."* (Ahundov 1994: 27)

Ayrıca Ahir Çarşamba günü sofraların dolu olmasına özen gösterilir. En az yedi çeşit yiyecekle süslenen sofralar, bir şenlik havası içinde hazırlanır. Genç kız ve erkekler kendi aralarında oyunlar oynar, bahtlarını açacak dileklerde bulunurlar. Ahir Çarşamba günü kimseye beddua edilmez ve hiç kimse hakkında kötü söz söylenmez. Kabir ve akraba ziyaretlerine bu gün daha önem verilir.

Çarşamba Nevruz Bayramını iyinin kötüye galibiyeti olarak değerlendiren Azerbaycan Türkleri, baharın galibiyetini de Nevruzun bu son dakikaları olan Ahir Çarşamba gecesinde kutlamaktadırlar. "Halk bu merasime 'Danatma' adı vermiştir (yani tan yerinin ağarması, güneşi görmek, karşılamak). Halk bu geceyi güzel rivayet ve efsanelerle süslemiş, onun değerini artırmaya çalışmışlardır..." (Veliyev 1985: 95)

Bu gece ile ilgili anlatılan efsanelerden biri şöyledir. Ahir Çarşamba gecesi, bir saat dereler akmaz, ağaçlar dallarını toprağa değdirir tekrar kaldırırlar. Uzun zaman bir arada yaşayan fakat daha sonra birbirlerinden küsen Ülker ve Müşteri yıldızları yalnız bu gece bir araya gelirler, sonra yine ayrılıp bir yıl boyunca birbirlerinin hasreti ile yaşarlar. İnanişe göre her kim bu iki yıldızın birbirlerine kavuştuklarını görürse, o yıl bütün arzularına kavuşur ve gelecek yılın en mutlu insanı olur. Bu nedenle o gece herkes bu yıldızların kavuştuklarını görebilmek için sabaha kadar bekler. Bu geceye genellikle gençler iştirak ederler onlar açık havada tan yerinin ağarmasını bekleyerek, akarsu ve derelerde yıkanarak hastalıklardan ve kötülüklerden kurtulmayı umarlar. "Bu gece evlerin düz damlarında büyük ateşler yakılır. Sürüklenip getirilen kuru otlar, çırpılar genişçe bir avluda üst üste yığılır... Bu ot artıkları sırf Nevruz için bütün kış boyunca biriktirilmektedir. Meydana getirilen bu yığına 'tongal/ tonkal/ tonkar/ tonkur' denilmektedir." (Çay 1993: 91-92)

Hodu-hodu Törenleri: Azerbaycan'da, Nevruz Bayramı kutlamaları arasında yer alan geleneklerden biri de Hodu-hodu yani güneşi çağırma törenleridir. Baharın gelmesi ile birlikte kötülüğün temsilcisi olan kış, bahara

mağlup olur. Bunda insanoğlu kendi etkisini göstermek için güneşi adeta yardıma çağırır. “*Bu merasimi (hodu-hodu, godu-godu, kodu-kodu vs.) eski insanların güneş hakkındaki ilkel düşüncelerinin sonucudur. Güya güneş de insan gibi canlıdır veya o, herhangi bir canlı tarafından idare edilen bir varlıktır.*” (Veliyev 1985: 100)

Azerbaycan Türkleri güneşin çıkmasını sağlamak için, bir ağaç parçasını kırmızı renklerle süsleyerek kuklaya benzetirler. Töreni idare eden kişi, kuklayı alarak bir grupla birlikte köy içersinde gezmeye başlar ve herhangi bir evin kapısı önünde durarak mani okur;

*“Hodu-hodunu gördü mü?
Hoduya salam vérdin mi?
Hodu buradan geçende
Ġırmızı günü gördün mü?
Göyçeliye gédirdim,
İt baldırımı daladı,
Yağ vérin yağlamağa,
İp vérin bağlamağa,
Vérenin oğlu olsun,
Vérmeyenin Ġızı olsun.
Başı kéçel olsun,
Gözleri kor olsun,
Ġırmızı bişsin”.* (Veliyev 1985: 102)

Bu işi yapanların belli bir sayısı yoktur, Nevruz kutlamalarındaki herkes bu törenlere katılabilir. Bunların bir düzeni veya özel kıyafetleri bulunmaz. Yalnızca kuklayı taşıyan ve Hodu-hodu grubunun en önünde giden kişi, kendini tanınmaz hale getirir ve yüzüne maske takar. Evinin önünde mani okunan kişi eğer gelenlere bir şeyler verirse ona dua ederler, vermezse beddua ederek başka kapıya yönelirler.

Soğuk kış günlerinin artık geride kalmasını ve baharın güzel günlerinin biran önce gelmesini arzulayan insanlar okudukları mani ve şiirlerle bu sıcaklığın arzusunu dile getirmişlerdir. Bu şiirlerde de güneşin ve ateşin kutsallığına olan inanç hissedilmektedir. Özellikle çiftçilikle uğraşan insanlar için güneşin çıkması baharın gelişinin ve tabiattaki canlanmanın bir işaretidir. Hodu-hodu'nun bir başka şekli ise Ahir Çarşamba'da halkın yüksek tepelerde yaktığı ateşin yanında söylediği “Ġodu Han” türküdür. Bu türküde de ateşin ve güneşin kutsallığı ile ilgili inanışlar mevcuttur.

*Ġodu Han, Ġodu Han,
Söndürme odu Han,
At üstde yat getir,
Ulusa od getir*

Sözü bal Ğodu Han.
Özü al Ğodu Han!
Ğodu Han daldadır,
Al atı yaldadır.
Don tikek Ğodu'ya,
Arh çekek Ğodu'ya.
Sözü bal Ğodu Han
Özü Al Ğodu Han.
Ğodu'ya at apar,
Dalınca çat apar,
Yalında yat apar,
Gan-tere bat apar,
Ğodu Han yoldadır,
Elleri baldadır.
Sözü bal Ğodu Han,
Özü al Ğodu Han
Ğodu Han Göy Han'dır,
Ğodu Han Dağ Han'dır.
Ğodu Han Ağ Han'dır.
Sözü bal Ğodu Han,
Özü al Ğodu Han.
Ğodu al günümüz,
Ğodu ses ünümüz,
Ğodu yaz gülüdü,
Ğodu al dillidi,
Sözü bal Ğodu Han,
Özü al Ğodu Han. (Nebiyev 1997: 151–152)

Hahışta Oyunu: Hahışta Nevruz Bayramında kızlar arasında oynanan bir oyundur. İki gruba ayrılan kızlar karşı karşıya dizilirler ve sıra ile mani okumaya başlarlar, mani okumayan kızlar ise alkışlar. Mani söyleme bittikten sonra, mani söyleyerek yerlerini değiştirirler. Mani söyleyemeyen kız gruptan ayrılır.

*“Hahışta, Hahışta!
Hahışta bir guř idi,
Baęçada gonmuř idi,
řah oğlu gormuř idi
Ok ile vurmuř idi.*

*Dam üstedı damımız
Goşadı eyvanımız,
Sen ordan çıh men buradan
Kor olsun düşmanımız.*

*Ėızıl üzük lahladı
Vérdim anam sahladı,
Eziz gün eziz géce
Yar meni Ėabaęladı.*

*Ėoyun gelir meředen,
Südü vérir şışeden,
Bacı, bir yar sévmiřem,
Bığları benövşeden.*

*Aę deve düzde Ėaldı,
Yükü Tebriz 'de Ėaldı,
Oğları derd apardı,
Dermanı Ėızda Ėaldı*

*Araz üste buz üste,
Kabab yanar köz üste,
Oęları derd öldürer,
Bir alagöz Ėız üste.*

*Arağcının haşımı,
Hara Ėoyum başımı?
Meni sene vérmezler,
Tökme gözün yaşını.*

*Köyneyi tiken ölsün,
Ėeddini büken ölsün,
Men sene göz tikmiřtim,
Sene göz tiken ölsün.*

*Aę alma, Ėızıl alma,
Yol boyu düzül alma,
Ya benim muradım vér,
Ya menden üzül, alma.*

*Aę alma, Ėızıl alma,
Ėapıma düzül, alma,
Bir de elime düşsen,
Sahlaram yüz il, alma.*

*A bu dere, uzun dere,
Ėetdikce uzun dere
Burda bir dağ salmıřam,
Dost gele üzüm dere.*

*O tayda yatan oęlan,
Köyneyi keten oęlan
Nişanlını apardılar,
Bi-heber yatan oęlan.*

*A Ėara atın nalıyam,
Üstünde ipek halıyam,
Ėekme cefamı, Ėardař,
Men özgeler malıyam.*

*Araz gelir, lil gelir,
Deste deste gül gelir,
O gülün birin üzeydim,
Saęlarıma düzeydim.
Ėardařımın toyunda,
Oturub durub süzeydim.*

*Hal halun olsun Ėardař,
Gül donun olsun Ėardař,
Gül aęacı dibinde,
Gül toyun olsun Ėardař!
(Nakarat)*

*Gündüzler nenen Ėoymur
Gece niye gelmirsen? (hep birlikte)*

*Aęacda alma turř olu,
Bize niye gelmirsen? (hep birlikte)*

Saçlarım ğatar ğatar,
Üstünde ğardaş yatar.
Ĝardaşın el yaylıĝı,
Ucları zer yaylıĝı,
Ĝéce gündüz dilerem,
Ĝardaşa can saĝlıĝı
(Nakarar)

Araz ĝıraĝı çiçek
Oraĝ getir gül biçeg,
Ĝardaşa ĝız séçmişem,
Alaĝöz, ĝarabirçek.
(Nakarar)

Aĝ almanı dişledim,
Dişledim, gülüşledim,
Ĝardaş geldi ĝıymadım,
Yar geldi baĝışladım.
(Nakarar)

Aĝacda alma al olu
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Yére düşer hal hal olu,
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Seni séven bi-hal olu,
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Yére düşer méyhoş olu,
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Seni séven bi-huş olu,
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Gündüzler nenen ĝoymur
Ĝéce niye gelmirsən? (hep birlikte)

Aĝacda vurdum ĝecele
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Yére düşende gicele
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Oĝlan gelmir ecele
Bize niye gelmirsən? (hep birlikte)

Gündüzler nene ĝoymur
Ĝéce niye gelmirsən? (hep birlikte)
(Ahundov 1994: 33–36)

Hahışta oyununda kızlar tarafından söylenen maniler genellikle aşk, sevgi ve dostluk üzerinedir.

Azerbaycan Türkleri, oldukça zengin Nevruz Bayramı kutlama geleneklerine sahiptirler. Yukarıda bu geleneklerden birkaçı hakkında bilgi vermeye çalıştık. Kökenleri mitolojik dönemlere kadar indirilebilen gelenekler, toplumsal yaşamın düzeni ve saĝlamlıĝı açısından vazgeçilmez bir değerler bütünü olarak Azerbaycan'da bütün canlılıĝı ile yaşatılmaktadırlar. Başka insanlar hakkında kötü düşünmemek, bu günleri sevinç ve mutluluk içerisinde geçirmek ve bu kutlamalarla gelecek yıla daha saĝlam ve saĝlıklı girmek arzusu bütün Türk dünyasının olduĝu gibi Azerbaycan Türklerinin de ortak arzularından biridir. Saĝlam bir toplumsal yapı, yardımlaşma, acıyı ve sevinci paylaşma ile gelecek yıllara ve gelecek nesillere daha saĝlam olarak aktarılmış olmaktadır. Galip geleninin sürekli iyilik olduĝu düşüncesi hem Nevruz Bayramı geleneĝi içerisinde hem de bu bayramda sergilenen oyun ve merasimlerde açıkça ortaya konulur.

Abstract: The Nevruz festival, which is a significant cultural value belonging to Turkish nation, continues to be a festival that is enthusiastically celebrated by Azerbaijan Turks as well. Despite the pressures of the Soviet Union to destroy cultural and national values, Azerbaijan Turks have managed to transfer the Nevruz festival to present time with all of its features. Traditions and festivities which are deeply-rooted can be encountered even today. Danatma, Hohu-Hodu and Hahišta are some of the traditions included in that festival.

Key Words: Nevruz, Danatma, Hodu-hodu, Hahišta

Kaynakça

- Abdiyeva, Anara (1996), “Bahar Müjdesi”, **Nevruz ve Renkler**, hzl. Sadık Tural, Elmas Kılıç, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, s. 321–324.
- Ahundov, Ehliman (1994). **Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri**, akt. Semih Tezcan, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Çay, Abdulhaluk M.(1993). **Türk Ergenekon Bayramı Nevruz**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
-, (1999). **Türk Ergenekon Bayramı Nevruz**, Tamga Yayıncılık, Ankara.
- Halilov, Rıza. (1998). “Milli Etnik Kültürümüzde Nevruz”, **İlkbahar Bayramı Nevruz Bildiriler**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Erzurum, s. 37-42.
- Nebiyev, Azad. (1997). **Azerbaycan’da Nevruz**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Nerimanoğlu, Kamil Veliyev. (1995). “Nevruz Geleneği ve Azerbaycan”, **Nevruz**, hzl: Sadık Tural, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, s.125–126.
- Seyidoğlu, Bilge. (1998a). “Kültür Hayatımızda Nevruz”, **İlkbahar Bayramı Nevruz Bildiriler**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Erzurum, s. 1–10.
-, (1998b). “Nevruz”, **İlkbahar Bayramı Nevruz Bildiriler**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Erzurum, s. 11–15.
- Veliyev, A. V. (1985). **Azerbaycan Folkloru**, Maarif Neşriyatı, Bakü.